

OBNOVA VĚŽE STAROMĚSTSKÉ RADNICE V PRAZE

Zpráva z operativního průzkumu a dokumentace části věžních fasád

LADISLAV BARTOŠ

Obr. 1. Praha 1-Staré Město, čp. 1/1, Staroměstská radnice, věž. Pohled na věž po obnově (foto M. Frouz, 2018).

V letech 2017–2018 proběhla rekonstrukce věže Staroměstské radnice (obr. 1), při níž byl kromě střechy a fasád věže restaurátorsky obnoven rovněž orloj a arkýřová kaple.¹ V průběhu obnovy fasád věže bylo možné provést alespoň dílčí operativní průzkum a dokumentaci (OPD) z lešení.² Vzhledem k tomu, že v tomto čísle Staleté Prahy vychází obsáhlá studie Martina Musíleka věnovaná Staroměstské radnici (MUSÍLEK 2018, 2–42), považuji za vhodné prezentovat zde též jednotlivé poznatky získané o fasádách věže v průběhu OPD.

Průzkum se zaměřil především na vyšší partie fasád věže. Kamenný ochoz ve své nynější podobě je novověký; pochází z opravy věže provedené v letech 1805–1807 architektem Františkem Hegerem. Ochoz musel být dosti výrazně opravován po těžkém poškození radnice na konci druhé světové války. Římsa, která ochoz vynáší, je však středověkého původu. Pískovcové kvádry, které tvoří hmotu římsy, jsou na své šikmé ploše zdobeny reliéfně vystupujícími pětilistými růžemi (obr. 2). Každý z kvádrů římsy nese jednu reliéfní růži. Stupeň dochování autentické středověké podoby je u jednotlivých kusů dosti proměnlivý. Je možné, že některé bloky byly zcela vyměněny, včetně kopií reliéfních růží. Dochovaný stav ukazuje, že jsou kvádry převážně původní, ovšem s různými drobnějšími vysprávkami a doplňky. Nejvíce zničené jsou růže pod nárožními věžicemi, jejichž polygonální půdorys římsa obíhá. Bohatší profilace římsy věžic, arkýřovitě vystupujících z nároží, vyběhá z masek (maskarónů) výrazně připomínajících parlérovské konzoly tohoto typu, známé například z katedrály sv. Víta. Nápadné jsou zejména jejich výrazně vypoulené oči a dramatický škleb, který snad měl od věže odehnat zlé síly. Dvojice protilehlých konzol jsou si velice typově blízké, víceméně totožné. V jednom případě pozorujeme jakési ratolesti, vyběhající snad z nosu masky, u druhého typu větvičky vycházejí z oblasti brady (viz MUSÍLEK 2018, obr. 24 na s. 30 v této publikaci).

Ve stejné výškové úrovni jako nárožní masky se v plochách fasád věže dochovaly pozůstatky znakové galerie, jejíž znaky byly v průběhu staletí tak těžce poškozeny, že jsou dnes pro většinu pozorovatelů jen těžko patrné. Je to dáno tím, že štíty byly s výjimkou jednoho odsekány, a dále také značnou výškou věže, a tedy vzdáleností těchto znakových relikvů pro možného pozorovatele stojícího v úrovni

Obr. 2. Praha 1-Staré Město, čp. 1/1, Staroměstská radnice, věž. Motiv pětilistých růží na korunní římsě, stav před obnovou (foto L. Bartoš, 2017).

náměstí. Této nejvýše situované, avšak dnes prakticky zaniklé znakové galerii se tak v porovnání s lépe dochovanými dalšími znakovými galeriemi na fasádách radnice (MUSÍLEK 2018, 5–12, 20–23) dostává jen minimální pozornosti. Přesto však je z některých historických vyobrazení radnice zřejmé, že tato galerie patřila k dominantním prvkům výzdoby věže.

Co se týče základní otázky na celkový počet znaků v této galerii, nedávají na ni jednoznačnou odpověď ani historické veduty,³ ani průzkum současného stavu na místě. Střední část fasády v úrovni štítů totiž na všech čtyřech stranách překrývá štukový rámec kolem hodinového ciferníku z 80. let 18. století (obr. 3). Tehdy tyto hodiny ve štukových rámcích zakryly dříve dominující prvek

1 Předchozí obnova věže, orloje a kaple skončila na přelomu let 1987–1988, tedy téměř přesně před třiceti lety (PAVLÍK 1991, 164).

2 Nálezová zpráva OPD je uložena v dokumentačních fondech NPÚ ÚOP PR (BARTOŠ 2017).

3 Detailní studium a komparace počtu a pozic znaků na jednotlivých vyobrazeních radnice přesahuje rozsah této práce a zůstává úkolem dalšího výzkumu. Jisté je, že na mnohých vedutách jsou četné chyby, jednotlivá vyobrazení si protřečejí, proto by bylo třeba posoudit jejich věrohodnost i s ohledem na jiné bezpečně známé detaily.